Vážení čtenáři,

připravili jsme pro vás první číslo časopisu Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání v roce 2023. I tento rok přináší zajímavý vhled do problémových oblastí gramotností ve spojení se vzděláváním dětí, žáků a studentů. Aktuálně představená výzkumná šetření, ale i příklady dobré praxe či související diskuze otevírají prostor pro další úvahy nejen vědeckého charakteru, ale i praktického přesahu ve vzdělávání v kontextu rozvoje gramotnostních dovedností.

První vydání již sedmého ročníku časopisu se zaměřuje na klíčová témata inkluzivního vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu. Naleznete příspěvky, které analyzují výzvy spojené s inkluzivním vzděláváním a zkoumají jeho možná řešení. V tomto čísle jsou publikovány výzkumné studie, teoretické studie a příklady dobré praxe, které se zaměřují na poskytovanou podporu jednotlivým aktérům, včetně dětí, žáků a studentů se speciálními potřebami, jejich rodičům a v neposlední řadě též učitelům. Celkem zde můžete nalézt čtyři výzkumné studie zabývající se širokým spektrem působnosti od aspektů neúspěšnosti dospívajících dívek v ústavní výchově až po terciární úroveň vzdělávacího systému, kde je ověřován vliv učitelů na výběr vysoké školy. Mezi další studie patří sledování well-beingu u studentů vysokých škol, či pracovní povinnosti studujících se specifickými potřebami. Potřebami studentů se zabývá také zpráva v podobě příkladu dobré praxe, která představuje systém podpory studentů se specifickými potřebami na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Celé číslo uzavírá inspirativní diskuzní příspěvek interpretující hodnoty inkluze v jejich pozitivních i negativních aspektech.

Nyní představíme blíže jednotlivé příspěvky. První příspěvek, kvalitativní výzkumná studie Kristýny Štromajerové a Pavly Presslerové se podrobně zabývá aspekty školní neúspěšnosti dospívajících dívek v ústavní výchově s adiktologickou podporou. Studie identifikuje šest hlavních kategorií bránících jejich úspěšnému středoškolskému studiu, a to od vlastního sebehodnocení po nedostatečnou informovanost třídních učitelů v této problematické oblasti. Druhá kvantitativní výzkumná studie Jany Kočí a Petry Koldové přináší pohled na hodnocení well-beingu vybraných vysokoškolských studentů ve vztahu k jejich akademické úspěšnosti. Výzkum ukazuje na rostoucí

důležitost péče o duševní zdraví studentů a jeho vliv na studijní výsledky.

Další studie od Kateřiny Brzákové Beksové a Lenky Nádvorníkové se zaměřuje na pracovní povinnosti a nově vzniklou subpopulaci studujících se specifickými potřebami během koronavirové pandemie. Autorky reflektují vliv krizové situace na studijní úspěchy studentů a zdůrazňují potřebu poskytování okamžité a následné podpory. Studie vychází ze zjištění a popsání nového fenoménu reflektujícího specifické potřeby, které pandemie vyvolala u studujících v pracovní povinnosti. Jedná se především o změny sociálního statutu a ovlivnění plnění jejich studijních povinností.

Výzkumná studie Anny Karasové a Anny Frombergerové představuje kvalitativní výzkum provedený v oblasti vlivu učitelů na výběr vysoké školy u žáků posledního ročníku gymnázia. Studie cílila na zodpovězení otázky, jakou roli hrají učitelé při výběru dalšího směřování žáků a jaký vliv mají učitelé na tento proces. Zjištění ukázala, že vliv učitelů je významný, ale také do jisté míry neuvědomovaný.

Mezi další příspěvky patří zpráva Anny Kucharské a Kristýny Janyškové, která seznamuje čtenáře s podporou studentů se specifickými potřebami na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, jež dlouhodobě funguje skrze činnost Akademické poradny na PedF UK. Zpráva prostřednictvím analýzy dat z dotazníkového šetření mezi studenty se specifickými potřebami hodnotí svou dosavadní činnost a nastiňuje vizi budoucího směřování podpory pro tyto studenty na PedF UK.

Závěrečný text – diskusní příspěvek autorky Zdeňky Braumové je diskuzí na téma: Inkluze se odehrává v mysli. Esej o inkluzivních hodnotách odkazu Malého prince" a nahlíží na širší pojetí inkluze prostřednictvím interpretace díla Malého prince. Esej podněcuje k zamyšlení nad inkluzivními hodnotami a výzvami spojenými s tímto ideálem.

Věříme, že toto číslo časopisu nabídne zajímavé podněty a inspiraci jak z odborného, tak praktického přesahu. Děkujeme všem autorům za jejich cenné příspěvky, recenzentům za odborné posudky a vám, čtenářům, za již několikaletou přízeň.

Za editorský tým,

Anna Kucharská
a Monika Kadrnožková